

- Faren ved elektroshjokk er undervurdert

- Noen sier at elektroshjokk har hjulpet dem, jeg respekterer det. For meg har behandlingen gitt langsiktige bivirkninger som hukommelsestap og konsentrasjonsvansker, sier Mette Ellingsdalen. Hun har fått pris for åpenhet om elektroshjokkterapi.

Tekst: Cathrine Th Paulsen

Foto: Sveinung Uddu Ystad

Bruken av elektroshjokk eller elektrokonvulsiv behandling (ECT) øker kraftig i psykiatrien i Norge. På 15 år er bruken nidoblet, viser en undersøkelse fra Oslo. Flere personer har slått et slag for denne behandlingsformen. Mette Ellingsdalen (32) har en annen historie. Etter å ha fortalt om plagsomme bivirkninger i leserbrev og intervjuer, fikk hun før jul Prisen til fremme av ytringsfriheten i psykisk helsevern.

Ellingsdalen har vært syk i ti år. Hun har diagnosen bipolar lidelse og har vært innlagt seks ganger med tunge depresjoner. I 1999 fikk hun tolv behandlinger med elektrokonvulsiv behandling (ECT), også kalt elektroshjokk. Da var hun 25 år. Etter det har hun hatt hukommelsesproblemer og konsentrasjonsvansker.

- Jeg glemmer fremdeles mye, forteller hun.

Men hukommelsestapet og konsentrasjonsproblemene kommer ikke av elektroshjokkene; det er bivirkninger av depresjonen, ifølge fagmiljøet og behandlerne hennes. De hevder også at bivirkningene vil gå over, kortvarige hukommelsestap etter elektroshjokkbehandling er vanlig. Hukommelsen svekkes i to til tre uker, ifølge fagmiljøet.

Dette er ikke Ellingsdalens erfaring.

- Jeg merket godt forskjellen, fordi jeg gikk på skole både før og etter ECT-behandlingen. Etter den behandlingen klarte jeg ikke å skrive flytende lenger, jeg måtte slå opp ord og glemte fort det jeg lærte, sier Ellingsdalen, som tok artium over en periode på syv år. Dette er bivirkninger hun fortsatt har, syv år etter behandlingen. Og det er fremdeles perioder i tiden etter elektroshjokket hun ikke husker noe av.

Førte til innrømmelser

Stiftelsen til fremme av ytringsfrihet i psykisk helsevern, som ga henne prisen, begrunnet den blant annet med at hennes fortelling har ført til innrømmelser om tilbakeholdelse av informasjon om kjente bivirkninger, samt erkjennelser om manglende forskning omkring negative langtidsvirkninger ved bruken av en slik behandling.

For ikke lenge siden fikk en annen kvinne 80 000 kroner i erstatning av Pasientskadenemnda for hukommelsestap etter elektroshjokkbehandling. Kvinnen hevder at 15 år av livet hennes er blitt borte i hukommelsen.

- At hun fikk erstatning, gjør at mange kan tenke tanken om å gå til søksmål. Selv ønsker jeg ikke å gjøre det, men er glad for at jeg har vært med på å bane veien for andre ved å være åpen om mine egne erfaringer, sier Ellingsdalen.

- At psykiatrien har måttet innrømme at bivirkningene eksisterer, er nok oppreisning for meg. Jeg er glad for at jeg fikk prisen, fordi det er en ensom sak å ikke bli trodd. Men også fagmiljøet må ta den debatten på alvor; det har de ennå ikke gjort.

Manglende informasjon

Man kan ikke behandle noen med elektroshjokk mot deres vilje, står det i loven om psykisk helsevern. Ellingsdalen ble også spurt og hun ga samtykke til behandlingen da hun ble henvist til ECT. I ettertid mener hun at informasjonen hun fikk, var altfor dårlig.

- Elektroshjokk ble presentert som siste utvei for meg. «Vi har prøvd alt av medisiner,» sa legen min. Jeg fikk en brosjyre om behandlingen og ble forsikret om at ECT ikke medførte noen fare og var helt uten langtidsvirkninger. Nå føler jeg at jeg ble lur. Grunnen til at det ikke var dokumentert langtidsvirkninger, var jo at det var ikke forsket på det.

På den tiden var det ikke krav om samtykkekompetanse, det vil si at det skal være sikkert at den som godkjenner behandlingen sin, skal være i stand til å forstå hva samtykket omfatter.

- Men jeg burde fått mer tid til å se etter andre utveier, mener Ellingsdalen.

Elektrokonvulsiv behandling blir ofte beskrevet som en «oppstart» på linje med å slå av og starte opp en datamaskin. Mette Ellingsdalen kjenner seg ikke igjen i den beskrivelsen.

- Jeg opplevde ikke noen stor endring. Behandlingen fikk meg ut av sykehuset, men det var alt. Jeg var fortsatt deprimert og brukte like lang tid på å komme meg ut av depresjonen som jeg vanligvis gjør.

Går ikke til sak

I dag er Mette Ellingsdalen erklært hundre prosent ufør. Hun har søvnproblemer og depresjon. Hun er nestleder i Landsforeningen We Shall Overcome (WSO), en av de kritiske brukerorganisasjonene i Norge. Hun er ikke ferdig med ECT-debatten, selv om hun ikke selv vil gå til sak.

- Psykiatrien har ikke tatt i ECT-debatten mer enn de har vært nødt til ut fra artiklene i Aftenposten. Jeg savner fremdeles et engasjement fra fagmiljøet, for eksempel Psykologforeningen, Rådet for psykisk helse og for den saks skyld bladet Psykisk helse. Etter den informasjonen som har kommet fram i det siste, synes jeg også Sosial- og helsedirektoratet burde spille en mer aktiv rolle, sier hun.

- ECT står faktisk mer på dagsorden i det «vanlige» samfunnet enn i psykiatrien og i fagblader. Det provoserer meg at mange som jobber i psykiatrien, fagpersoner utenom leger eller psykiatere, er motstandere av behandlingen, men ingen tør å gå ut mot den. Hvorfor er det ingen som tar opp ballen innenfra?

Det er ikke noen oversikt over bivirkninger av ECT-behandling, verken på kort eller lang sikt i Norge. Helsetilsynet har etterlyst en rapporteringsplikt.

- Men i USA er det gjort studier som viser at opptil 30 prosent opplever alvorlige bivirkninger. Jeg er pasient i psykiatrien, ikke fagperson, men jeg håper å bruke mine erfaringer fra psykiatrien til å sette i gang endringer, sier Ellingsdalen.

- *Har du noen råd til andre som blir forelagt elektrokonvulsiv behandling?*

- Be om mer tid før du sier ja til behandlingen! Og trekk inn andre i vurderingen, enten familie, pårørende, venner eller psykologen din, i alle fall noen utenfra sykehuset. Eventuelt kan du ringe til en brukerorganisasjon og få flere synspunkter før du tar valget. Ikke tro på psykiatere som sier at det ikke finnes andre utveier.

Del på Facebook

Microsoft VBScript runtime error '800a01f4'

Variable is undefined: 'lngID'

/novus/lib/modified_inc.asp, line 927